

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/325827684>

İnternet Kafeler, Gençlik ve Sosyal Sapma – Internet Cafes, Youth and Social Deviation

Chapter · September 2005

CITATIONS

2

READS

102

2 authors, including:

[M.Cengiz Yildiz](#)

Bingöl University

39 PUBLICATIONS 23 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Sociological Research [View project](#)

İNTERNET KAFELER, GENÇLİK VE SOSYAL SAPMA

M. Cengiz YILDIZ*
Kenan BÖLÜKBAŞ**

GİRİŞ

İnternetin toplum bazında yaygınlaşmasını sağlayan önemli unsurlardan birisi internet kafelerdir. İnternet kafeler, bilgisayar ve internet bağlantısı olmayan kişiler için önemli bir mekan konumundadır. Bu mekanlar, kişilerin teknolojiyen yararlanmalarında önemli bir işlev görürken, gençlerin toplumsal sapma göstermelerine de neden olabilmektedir. Bu bölümde, internet kafelerin, gençliğin sosyal sapmasındaki yeri ele alınacak, yapılan uygulamalı araştırma sonuçlarından yola çıkılmak suretiyle, birtakım genellemelere ulaşılmaya gayret edilecektir.

Türkiye’de, ilk olarak üniversitelerde yaygınlaşan internet, daha sonra işyerlerine ve evlere girmiştir. Kullanıcı kitlesinin genişlemesi ise, internet kafeler sayesinde olmuştur. Daha önce bilgisayar ve interneti hiç kullanmayan geniş bir kesim, internet kafeler sayesinde sanal dünya ile tanışmıştır. İnternet kafeler; saat üzerinden kiralama sistemi ile çalışan, ev ya da işyerinde internet erişimine sahip olmayan kişilere, internet ve bilgisayar kullanma olanağı sunan mekanlardır. İnternet ve bilgisayar teknolojisinin yüksek maliyeti ve internet kafelerin kullandığı teknolojik avantajlar değerlendirildiğinde, bu mekanlar, bahsedilen altyapıya sahip olmayan kişiler için, anlamlı bir tercih olarak görülebilmektedir.

İNTERNET KAFE

Genel olarak internet kafe; içinde internet bağlantılı bilgisayarları olan, içecek ve yiyecek servisi de yapılan, modern dinlenme ve öğrenme mekanları olarak tarif edilebilir. Bu mekanlarda, internet kullanımının yanı sıra, bilgisayarlarda oyun oynama, yazıcıdan çıktı alma ve temel bilgisayar kullanımı hizmetleri de verilebilmektedir.

İnternet kafeler, ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkmıştır.¹ İnternet kafeler; insanların, bilgisayar kullanma ihtiyaçlarını; evlerinin ve ofislerinin dışında, sokakta temin edebilmelerini ve adrese bağımlı olmadan, hemen her köşe başında hizmeti kiralayarak, daha düşük maliyetlerle ve konforlu olarak almalarını sağlamıştır. Zaman içinde, kafe kavramı, “bilgisayar salonları” olarak adlandırabileceğimiz bu mekanlar için kullanılmış ve sosyal bir anlam yüklenmiştir. Buralarda hizmet çeşitliliği, her geçen gün, gerek donanım gerekse sosyal olarak sürekli artmıştır. Bu nedenle internet

---

* Yrd. Doç. Dr., Elazığ Z. Ağar Polis MYO / Elazığ, mcyildiz@hotmail.com

** Prodüktör, TRT Diyarbakır Bölge Müdürlüğü-Ofis-Diyarbakır, kbolukbas@hotmail.com

kafeler, sadece bilgisayar ve internet mekanları olmaktan çıkmış, birçok etkinliğin sunulduğu son derece renkli, sosyal ortamlar haline gelmişlerdir.

İnternetin çok hızlı geliştiği ülkelerden biri olan Türkiye’de, **kayıtlı internet abonesi sayısının 2.5-3 milyon** civarında olduğu sanılmaktadır. Kayıtlı kullanıcıların yanı sıra, işyeri ve internet kafe gibi mekanlardaki kullanım da dikkate alındığında, internetteki Türk nüfusunun 4 milyona yaklaştığı tahmin edilmektedir. İnternet kullanımında önemli bir yer tutan internet kafelerin sayıları tam olarak bilinmemekle birlikte, Emniyet Genel Müdürlüğü’nün 24.12.2001 tarihli belgesine göre, yasal olarak faaliyet gösteren **internet kafe sayısı 5.374**’dür.² Ancak, kayıtlı bulunmayan internet kafelerin varlığı da göz önüne alındığında, bu rakamın iki katına yükselmesi söz konusu olabilmektedir.

İnternet kafeler, mekanın kullanım amacına bağlı olarak farklılaşabilmektedirler. Bu mekanlar; **oyun oynananlar, internet erişimi için kullanılanlar ve oyun ve internet erişimi için kullanılanlar** biçiminde bir ayrıma tabi tutulabilir. İnternet kafelerin, arz-talep olgusuna göre çalışan ticari işletmeler oldukları düşünüldüğünde, internet kafe işletmecilerinin bu taleplerden etkilenmeleri beklenen bir durumdur.³

İnternet kafelere devam edenlerin büyük bir kısmının **gençlerden** oluştuğu yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır. İnternet kafe müdavimlerinin, 12 yaşın altında olmaları yasal açıdan olası değilken^{***}, bu kurala çoğu zaman uyulmadığı dikkat çekmektedir. Çocuk yaşı sayılabilen ve yasalar gereği, internet kafelere girişleri yasaklanmış olan 11-15 yaş dilimindekiler de önemli bir orana (%14.7) sahiptir. İnternet kafe kullanıcılarının büyük çoğunluğunun (%94.7), yaş dilimi itibarıyla, 30 yaş altındaki çocuk-gençlerden⁴ oluştuğu dikkat çekmektedir.

İnternet kafeleri, genelde 15-25 yaş dilimindeki çocuk-gençlerin tercih ediyor olması, bilgisayara ve internete olan ilginin, gençler arasında daha yoğun olduğunun göstergesi olarak ele alınabilir. İnternet kafeler, **“boş zaman geçirme mekanı”** olarak düşünüldüğünde, bu sonucun çıkması doğaldır. Bu mekanlar; tıpkı bilardo salonları, pastaneler, kafeler gibi, boş zamanların değerlendirildiği mekanlar olarak işlev görmektedir. Ayrıca, belli bir bilgi düzeyi gerektiren internete, yeni teknolojilere, ileri yaştaki bireylere göre daha çabuk uyum sağlayan çocuk-gençlerin yoğun ilgi göstermesi anlaşılabilir bir durumdur.

SOSYAL SAPMA VE GENÇLİK

Sapma; “doğru, gerekli veya iyi olandan sapma; normdan, normalden, kültürel açıdan kabul edilebilir olandan ayrılma”⁵ biçiminde tanımlanırken, **sosyal sapma** ise; “bir toplumda, sosyal kabul görmüş ve yaşama tarzının parçası olmuş değer hükümlerinden ve davranışlardan uzaklaşma”⁶ olarak

tarif edilebilir. İnternet kafeler, faydalı birçok amaç için kullanılabileceği gibi, kişilerin bu mekanlar vasıtasıyla sapma göstermeleri, yani, toplumsal açıdan kabul görmüş değer ve normlardan uzaklaşmaları da sözkonusu olabilmektedir.

İnternet vasıtasıyla gençlerin sapma davranışı göstermeleri sözkonusu olduğunda, ilk akla gelen konulardan birisi **cinsellik-pornografi** olmaktadır. Günlük yaşamda karşılığı olmayan bazı güdülerin giderilmesi, sanal dünya kullanılmak suretiyle gerçekleşebilir. Bu güdülerden en ağırlıklı olanı cinselliktir. Bahsedilen güdünün bastırılmışlık oranına göre, internet ortamında cinsellikle ilgilenmenin azalması-artması sözkonusu olabilmektedir.

İnternet kafeye devam edenlerin, buradaki aktivitelerine bakılacak olursa; %12'sinin erotik sitelere girdiği dikkat çekmektedir.⁷ Ancak, yapılan gözlemlerde, bu oranın çok daha üzerinde kullanıcının, pornografik siteleri ziyaret ettiği görülmektedir. İnternette önemli bir yer işgal eden erotizm-pornografi siteleri, her türlü sapkınlığa, sömürü ve istismara açık; cinsel şiddet, taciz, ensest ilişkiler, çocuk pornosu, teşhircilik ve sapıklık gibi birçok olumsuz unsur sergileyebilmektedir.

Yapılan araştırmalara göre, internet kullanıcılarının %15'inin, seks içerikli chat odalarını ve porno sitelerini ziyaret ettiği tespit edilmiştir. İnterneti seks amaçlı kullananların %9'u ise, ekran karşısında haftada 11 saatten daha fazla zaman geçirmektedir. Kuloğlu,⁸ internet kafede, porno sitelerini ziyaret edenlerin oranını %14.3 olarak tespit etmiştir. Ona göre, sanıldığından çok daha fazla insan, internet yoluyla bir tür "seks bağımlısı" haline gelmektedir. Kullanıcılar, internete bağlı kaldıkları sürenin önemli bir bölümünü, seks sitelerini gezerek ya da chat yoluyla seks yaparak geçirmektedirler.

Erotik ve pornografik sayfalara bağımlılık, genellikle **erkeklerde** görülmektedir. Pornografik sayfaları ziyaret edenlerin yaklaşık %85'inin erkek olduğu tahmin edilmektedir. %15'lik kesimi oluşturan kadın kullanıcıların, internette seksi tercih etmesinin temel nedeninin, belirsiz kimlik olduğu düşünülmektedir. Kadınlar, tanımadıkları ve kendilerini tanımayan biriyle heyecan yaşamının büyümesine kapılıyor olabilirler.⁹

Çocukların, gençlerin internette pornografi, müstehcenlik içeren sitelere girmelerine ek olarak, yaygın olan bir aktivite de **cinselliğin ağır bastığı chat**'ler olmaktadır. Kişi, -bilinen anlamıyla- görmediği ve tanımadığı birisiyle, cinsellik konusunda merak ettiği konularda rahatça konuşma olanağı sunmasından dolayı, chat'te cinsel konulara ağırlık vermeyi tercih edebilir. Karşı cins arayışı içindeki bekar erkek kullanıcıların, toplum tarafından bastırılmış olan cinsellik duygularını tatmin etmek için, chat yapmak suretiyle, interneti sıklıkla kullandıkları düşünülmektedir.

Türkiye’deki chat kanallarını, dünya kanallarından ayıran en büyük özellik, **küfürleşmenin** çok yaygın bir şekilde yaşanmasıdır. Toplumda iletişimsizlik arttıkça, chat yapan internet kullanıcılarının da sayısı artmaktadır. Türkiye’de, %90 gibi önemli bir çoğunluk, karşı cinsle konuşabilmek için chat yapmaktadır.¹⁰

İnternet kullanıcılarının %66’sının chat yaptığı ve bunların %94.7’sinin erkek olduğu düşünülürse,¹¹ chat yapanların büyük çoğunluğunun **karşı cinsle (bayanlarla) arkadaşlık kurmak** için interneti kullandığı söylenebilir.

Chat’te karşı cins arayışı içinde olanlar, genellikle flörtün yasak olduğu ve hoş karşılanmadığı sosyo-ekonomik bölgelerde oturanlardan oluşmaktadır. Bu kişiler flörtü, internet ve chat’te yaşamaktadırlar. Çekingen, kendine güvensiz, medeni cesaretleri yeterli olmayan kişiler, chat’e daha çok yönelmektedirler.¹²

Chat odalarında sanal seks yapan kullanıcıların internette kalma sürelerinin, diğer kullanıcılardan genellikle fazla olduğu ve bu nedenle evdeki, işteki, okuldaki sorumluluklarını ihmal ettikleri söylenebilir. Bunun yanında, diğer kullanıcılar ve aile üyelerinden, kafeye ödenen ücretler saklanabilir, yalan söylenebilir.

İnternet kafelerin, **kadın pazarlayan kişiler için** önemli bir merkez konumunda oldukları ifade edilebilir. Diyarbakır’daki internet kafe sahipleriyle yapılan enformel görüşmelerde, üstü kapalı da olsa, bu konuya vurgu yapılmıştır. Normal hayatta olduğu gibi chat’te de seks yaşanabilmektedir. Chat’te **online seks** yapılarak, benzer türden telefon seksi gibi bir deneyim yaşanmaktadır. Ankete katılanların yaklaşık 1/10’unun, online seks yaptıklarını söylemeleri, kadın pazarlama olgusunun varlığıyla ilgili bir delil olarak ele alınabilir.¹³ Ayrı bir araştırmada, chat’te seks yaşayanların oranı erkeklerde %13, kadınlarda ise %17 oranındadır. Bu oranların daha yüksek olma olasılığı vardır. Çünkü, kafe ortamından kaynaklanan sorunlar nedeniyle, bu soruya doğru yanıt verilmeyebilmektedir.¹⁴ Bazı internet kafe sahipleri, genel olarak, kadın pazarlama olgusunun, kendi işyerlerinde olmadığını, ancak, bazı kafelerde olduğuna dair duyumlar aldıklarını dile getirmişlerdir.

Günümüzde internet, bir bilgi ve iletişim kaynağı olmanın ötesinde, bazı kişiler için “**bağımlılığa**” dönüşmüş durumdadır. Birçok kişi, gerçek dünyada karşılığını bulamadığı tutkuları ve tutsaklığı sanal dünyada yaşamaktadır. İnternet bağımlılarına yardımcı olmak için kurulmuş web siteleri bile bulunmaktadır. İnternet bağımlılığı; genel olarak internet’in aşırı kullanılması isteğinin önüne geçilememesi, internet’e bağlı olmadan geçen zamanın önemsiz görülmesi, yoksun kalındığında ise, aşırı sinirlilik hali ve saldırgan olunması durumu olarak tanımlanabilir.

Bağımlılığı meydana getiren; bilgisayar, internet ve sanal dünyanın karşı konulmaz çekiciliğidir. İnternet kafeler, bu olanakların tümünü birden kişilere sunarak, bağımlılığı mekansal bir temele taşımaktadırlar. Gerçek dünyadan uzaklaşan bireyler, sanal dünyadaki gerçek olmayan faaliyetler ve ilişkiler içerisinde girerek toplumdan soyutlanmakta, bilgisayar ve internet bağımlısı haline gelmektedirler. Bu; tıpkı alkol, sigara ve uyuşturucu bağımlılığı gibi, kişileri esir alabilmektedir. Genel anlamda, toplumun, teknolojik bir olgu olarak bilgisayar ve internete olumlu bakıyor olmasının, bağımlılık sorununun ve tehlikesinin göz ardı edilmesine neden olduğu ileri sürülebilir.

Online (internetle bağlı) değilken, internette yapılan aktivitelerin hayalinin kurulması, internet kullanımının artan oranlarda devam etmesi, internette planlanandan daha fazla zaman geçirilmesi, internet yüzünden işteki ya da okuldaki başarıda düşme görülmesi ya da sosyal ilişkilerde kopma yaşanması, internet kullanımı hakkında aile ya da arkadaşlara yalan söylenmesi, internetin günlük hayattaki problemlerden kaçmak için bir araç olarak kullanılması, **internet bağımlılığının tipik davranışları** olarak görülmektedir.¹⁵

Avrupa Birliği araştırmasında, günde **4 saatten fazla internet kullanımının**, bağımlılık etkisi meydana getirdiği belirtilmektedir. Bu araştırma sonuçları dikkate alındığında, internet kafe kullanıcılarının %14'ünün¹⁶ potansiyel internet bağımlısı oldukları söylenebilir. İnternet kullanıcılarının; yaşadıkları ülke, şehir veya sahip oldukları toplumsal statüye göre, bağımlılık oranlarının değişebilmesi de sözkonusudur.¹⁷

Günde **iki saatten az** bir vakit alması kaydıyla; bilgi almak, e-mail göndermek ve gelen e-mail'leri okumak için internete bağlanılıyorsa, endişe edecek bir durum yoktur. Ancak, internet üzerinde harcanan zaman, haftada toplam 18 saatten fazla ise, kişi, "internet bağımlılığı" riski taşıyan insanlar grubuna girmektedir.¹⁸

Yapılan bir araştırmada, haftada 20 saat ve üzerinde internet'e bağlanan %23.3'lük grubun, **internet bağımlılığı riskiyle** karşı karşıya olduğu ortaya çıkmıştır. İnternet kullanıcılarının %18'i, kendilerini internet bağımlısı olarak görmektedir.¹⁹

İnternet kafelere devam eden gençleri bekleyen önemli "tuzak"lardan birisi de **kumardır**. Gençler, ilk olarak tanıştıkları bu ortamın etkisinde kalabilmekte ve bu alışkanlığı devam ettirme yönünde davranış sergileyebilmektedirler.

İnternette kumar oynadığını belirten kullanıcıların oranı %6.6'dır.²⁰ Kazı kazan, sayısal loto, at yarışları gibi oyunlarla başlayan kumar tutkusu, son zamanlarda internet üzerinden ulaşılan kumar

siteleriyle, yeni bir boyut kazanmıştır. Bu alanın tamamen denetimsiz oluşu, söz konusu sitelere olan talebi artırmaktadır.

İnternet kullanımı, kumar oynama alışkanlığında olduğu gibi, bir bağımlılık olarak ele alındığında,²¹ internette kumar oynama, daha farklı ve güçlü bir bağımlılık oluşturmakta ve gençlerin, erken zamanlarda bir sapma davranışı içine girmesine neden olmaktadır.

Bireyin gerçekleştirdiği sosyal ilişki düzeyinin, gerçekleştirmek istediği düzeyden düşük olması olarak ifade edilen **asosyalleşme**²² de, internet kafeye devam eden gençleri etkileyen olumsuz bir durumdur.

Chat, asosyal kalıplara giren insanların kabul gördüğü bir dünya olarak görülebilir. Asosyal tipteki kullanıcıların çoğunluğu, kurdukları ilişkilerin chat'te kalmasını istemektedir. Bu durum tehlikelidir. Çünkü, kullanıcı gerçek hayattan daha fazla kopmakta ve bu sanal dünya, onlara daha bir yeter olmaktadır. Bir araştırmaya göre,²³ erkek ve kadın kullanıcıların %90'ı, “eski sosyal çevreme gereksinimim kalmadı” demektedir.

1996 yılında, Amerika’da yapılan bir araştırmanın sonuçları, “**İnternet, insanı kalabalıkta yalnız hale getiriyor**” varsayımını destekler şekilde çıkmıştır. Buna göre; internet kullanma süresi arttıkça kullanıcılar, sosyal hayattaki insanlarla daha az ilişkiye girmekte ve bu da beraberinde sosyal izolasyonu getirmekte, kullanıcıların; ailelerine, arkadaşlarına ve alışveriş yapmaya ayırdıkları zaman azalmaktadır. İnternet kullanıcıları; arkadaşlarıyla ve aileleriyle ev dışında birlikte olmayı azaltmakta, evde çalışmaya daha fazla zaman ayırmakta, aileleriyle ve arkadaşlarıyla e-posta yoluyla görüşmektedirler.²⁴ 1998 yılı Ağustos ayında, Carnegie Mellon Üniversitesi tarafından yapılan çalışma sonunda hazırlanan rapora göre,²⁵ zamanının büyük kısmını internette sörf için harcayanlar, harcamayanlara göre daha yalnız ve depresiftirler.

İnternet kafelere devam eden gençleri tehdit eden önemli unsurlardan birisi de, **zamanın boş yere harcanması** ya da **zamanın nasıl geçtiğinin fark edilmemesidir**. Bağlandıktan sonra zamanı unutmak ve daha az internette kalmayı düşünmek, ancak, bunu başaramamak, internet bağımlıların tipik davranışlarından birisidir. İnternet merakı nedeniyle, kullanıcıların %67.3’ü,²⁶ zamanının büyük bir kısmını ekran başında geçirmektedir. İnternete bağlı kalmanın dozu arttığında, iş ve okul hayatında verimlilik düşmekte, aile ve iş yaşamında çok çeşitli sorunlar meydana gelebilmektedir.

Zamanın bollaşması, yeni insan tipine, internet dünyasında; boş zamanlarında sıkılmayı ve mutsuz olmayı düşündürmeyecek olanaklar sunmaktadır.²⁷ Yapılan araştırmada,²⁸ planladıklarından daha fazla zaman geçiren internet kullanıcılarının oranı %67.3 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, internet

kullanıcılarının, internete girdikten sonra zaman kavramını unuttuklarını gösteren anlamlı bir durum olabilir.

Aşırı para harcama da, internet kafelere devam edenleri tehdit eden bir olgu olmaktadır. Gençler; chat yapma, internette sörf yapma, oyun oynama vs. aktivitelerini devam ettirirken, zamanın nasıl geçtiğini fark edemeyebilmektedirler. Bu durumda, gençler, ailelerinden aldıkları ya da kendilerinin kazanmış oldukları paranın tamamını ya da önemli bir kısmını internet kafelere ödemek zorunda kalabilmektedirler.

Chat dünyasında **kimlikler “kaygan” ve “değişken”dir**. Sanal cemaatlerde “güvenilirlik” son derece azdır ve sanal topluluklar, “**yabancılaşma**”nın artmasında önemli bir rol oynamaktadırlar.²⁹ Hayatın başka hiçbir alanında kendini gerçekleştirme şansı bulamayan birey, “**her istediğini yapabildiği**” internette, yaşamındaki bu büyük çelişkiyi de törpülemektedir. Yeni arkadaşlıklar, yeni “ortam”lar, yeni bir dünya ve yeni bir yaşamla karşı karşıya olunduğu varsayılmaktadır. Kişinin bütün bunların hiçbirine, bir an bile olsun aşırı bağlanmak gibi bir zorunluluğu yoktur. İsteddiği zaman her şeyi silebilir ve yeni bir yaşamla tekrar “**oyun**”a başlayabilir.

“**Yalan**” kavramı, kullanıcıların chat’le ilgili olarak değindikleri en önemli konudur. Araştırmaya katılan internet kullanıcıları, chat’te kişilerin olduklarından farklı bir kişilik ve görüntü ortaya koyduklarını ifade etmektedirler.³⁰ Chat yapan kişi, chat yoluyla görüştüğü kişinin, olduğu gibi davranmayıp yalan söylediğini düşünmekte, karşısındaki kişinin verdiği bilgilerin doğruluğuna güvenmemekte ve karşıdaki doğru söylese bile, yalana başvurmaktadır.

İrtibat kuracağı arkadaşı seçmesi, istediği kimlikle ortaya çıkması ve bu ortamlara uygun tavırlar geliştirme olanağı sunması, chat’i, kişinin gözünde daha da büyütebilir ve bu durum, yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak algılanabilir.³¹ Bir araştırmaya göre,³² chat sırasında kadınların %52’si, erkeklerin ise %30.2’si **kimliğini gizlemektedir**. Bu, chat ortamındaki kullanıcıların önemli bir kısmının, sohbetlerinde “yalan”a başvurduklarını göstermektedir.

Chat ortamının, dile getirilen düşüncelerin kullanıcı kişi açısından bir sorumluluk gerektirmemesi, o kimliğe ait eylemlere muhatap olanlar açısından “**güvensizlik**” oluşturmaktadır.³³ Kullanıcıların chat’te yalan söyleme biçimi incelendiğinde, kişilerin karşısındakilerin tavırlarından önemli düzeyde etkilendikleri ifade edilebilir. Sanal dünyadaki sohbetler esnasında oluşan kişiliklerin, çoğu zaman, sosyal hayatta “ideal” diye tanımlanan prototiplerden oluştuğu da söylenebilir.

Zamanının önemli bir kısmını internet kafelerde geçirme, kişilerin **sosyal hayattan kopuş** süreçlerini başlatabilmektedir. Sanal dünya ve chat arkadaşlıkları, kişinin hayal dünyasında yaşaması ve

hayatın gerçeklerinden kaçması için zemin oluşturabilmektedir. Gerçek yaşamdaki gündelik ilişkilerde güven; açıklık, samimiyet ve şeffaflık ile sağlanırken, sanal ilişkilerde güven; kapalılık, gizlilik, kendini saklama, hatta yalan ile gerçekleştirilmektedir.

İnternet ve chat, bir yandan sorunları, korkuları paylaşmaya yardımcı olurken, bir yandan da **sorunlardan ve gerçek dünyadan kaçmanın bir aracı** olmaktadır. Üstelik bu durum, yeni sorunları da beraberinde getirmektedir. Sorunlu evliliklerde, eşleri daha çok soruna boğarken, gençlerde de istenmeyen etkilere, okul yaşamında başarısızlıklara neden olmaktadır.³⁴

İnternet kullanıcılarının internetteki arkadaşlarının, gerçek hayattaki **arkadaşları ve ailesinin yerini alması**, internet bağımlılığının en önemli belirtilerinden biri olarak kabul edilebilir. Bağımlılar, sanal dostlarıyla online sohbet etmeyi, örneğin; arkadaş, aile veya sevdikleriyle sinemaya gitmeye tercih edebilirler. Bu süreç; boşanma, aile içi huzursuzluk ve arkadaşlardan uzaklaşma ile sonuçlanabilir. İnternet ve chat yapanları, bu faaliyeti yapmayanlardan ayıran şey, kişinin sanal ortamda kendini tamamen **özgür hissetmesidir**. İnternet kullanıcıları, internette, **sınırların kaybolduğu düşüncesine** kapılmaktadırlar. Bunlar, kendilerine sunulan sınırsız, yasaksız, baskısız sanal dünyanın olanakları karşısında, gerçeklikten uzak, ancak, sanal bir özgürlük duygusu yaşamaktadırlar.

İnternet kafeye devam eden ve kendine göre yeni bir “**sanal aile**” edinen kişi için, aile yaşamının önemsizleşmesi ve sonucunda, daha büyük sorunların yaşanması sözkonusudur. Evli ya da bekar olma, kişinin davranış ve tavırlarının nispeten değişimi sonucunu doğurabilir. Bekar olan kişi, üzerindeki sorumluluğun evli kişilere göre az olmasından dolayı, daha rahat hareket edebilir.

Yapılan araştırmada, internete her gün bağlananlar, **evlilerde** %38.5 iken, bu oran **bekarlarda** %35 olmuştur.³⁵ Evli kullanıcıların internete daha sık bağlanmalarında, bekarlara göre daha fazla ekonomik özgürlüğe sahip olmalarının etkisi olabilir. Bunun yanında, evli kullanıcıların interneti, evlilik yaşamlarındaki sorunlardan, sorumluluklardan kaçış yolu olarak görmeleri de olasıdır. Başka bir araştırmada ise,³⁶ internete her gün bağlanan evli kullanıcıların oranı %3.3’tür.

Anne-baba ile **duygusal bağları zayıf**, aile içinde kendilerini değerli hissetmeyen, okul başarısı düşük çocuklar ve gençlerin, sokak yerine internet kafelere gitme olasılığı yüksektir. Bilgisayar kullanmayı bilmeyen çoğu anne baba, derslerine yardımcı olacağı düşüncesiyle, çocuğunun internet kafelere gitmesini destekleyebilmektedir.

SONUÇ

İnternet kafelerin, daha çok **eğlence mekanı** olarak algılandığı söylenebilir. Bu mekanlar ifade edilirken, “internet evi” ya da daha başka bir isim kullanılmaması, bunun yerine “internet kafe” biçiminde, daha çok eğlence içeren bir kavramın tercih edilmesi, bu mekanlara bakışın bir göstergesi olarak ele alınabilir.

İnternet kafeler, **kahvehane kültürünün devamı** olarak görülebilmekte ve bu nedenle toplumda, daha çok “erkek egemen mekanlar” olarak algılanmaktadır. Kadın internet kafe müdaviminin çok fazla olmaması, bu düşüncenin bir göstergesi olarak ele alınabilir. İnternet kafeler, zaman içinde arkadaş gruplarının bir araya geldiği, yeni arkadaşlıkların kurulduğu mekanlar haline gelmiştir. Yani, internet kafelerin ülkemizdeki yapısı, bir anlamıyla “**kıraathane**” statüsünde değerlendirilebilir.

Özetle, internet kafelerin, gençliğin sosyal sapma göstermesinde önemli bir mekan olma potansiyeli taşıdığı ifade edilebilir. Cinsellik-pornografi içerikli web siteleri, cinselliğin ağır bastığı chat’lar, kadın pazarlama, bağımlılık, kumar, asosyalleşme-yalnızlaşma, zamanın boş yere harcanması, para harcama, yabancılaşma, yalan söyleme, güvensizlik davranışı gösterme, sorunlardan ve gerçek dünyadan kaçma, sanal ailenin gerçek aile yerine konulması gibi nedenlerden dolayı internet kafelerin gençliği olumsuz açıdan etkileyebilmesi söz konusudur denilebilir.

Notlar ve Kaynaklar

---

¹ www.ttnet.net.tr

² Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) (2001); *İllere Göre Umuma Açık Yerler İstatistiği*, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2001

³ Kenan Bölükbaş; “İnternet Cafelere Sosyolojik Bir Yaklaşım”, *İnternet ve Toplum Sempozyumu*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (www.e-sosder.com), 18 Nisan 2003, Diyarbakır

*** Emniyet Genel Müdürlüğü, 26 Mart 2001 tarihinde yayımladığı ek genelge ile, ticari amaçla işletilen, internete erişim olanağı sunan ve oyun oynatılması yasak olan internet kafelere giriş yaşını 15’ten 12’ye indirmiştir.

⁴ Kenan Bölükbaş; *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Diyarbakır, 2003, s.57

⁵ Selçuk Budak; *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara,, 2000, s.657

⁶ Mustafa Erkal-Burhan Baloğlu-Filiz Baloğlu; *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü*, Der Yayınları, İstanbul, 1997, s.256

⁷ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.77

⁸ Ceyda Kuloğlu; *İnternetkafeler ve İnternet Bağımlılığı:Ankara Örneği*, (Basılmamış Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2001

⁹ Ceyda Kuloğlu, *aynı eser*

-
- ¹⁰ Mahmut Ayaz; *Chat Geyikleri*, Kora Yayın, İstanbul, 2001, s.76
- ¹¹ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.110
- ¹² Zaman, 18.12.2000
- ¹³ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.133
- ¹⁴ Tuğba Araç; *IRC Farklı Bir Sosyalite Mi?*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 2001
- ¹⁵ Ceyda Kuloğlu, *age*, s.27
- ¹⁶ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.87
- ¹⁷ Ali Esgin; “Yeni Bir Bağımlılık Türü: İnternet Kafeler ve İşlevleri”, *Bilim ve Ütopya*, S: 8, Yıl: 2000
- ¹⁸ Ali Çankırılı; <http://www.zaferdergisi.com/makale.asp?makale=803>, Yıl:2001
- ¹⁹ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.88;102
- ²⁰ Kenan Bölükbaş, *aynı eser*, s.80
- ²¹ Hürriyet, 24.12.1998
- ²² Anthony Giddens; *Sosyoloji*, (Çev: Hüseyin Özel-Cemal Güzel), Ayraç Yayınları, Ankara, 2000, s.25
- ²³ Tuğba Araç, *age*, ss.24-38
- ²⁴ Ceyda Kuloğlu, *age*, s.36
- ²⁵ C. Gürçay-B.Kümbül (2001); “İnternet’in Sosyal ve Psikolojik Etkileri”, *Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu*, Ankara, 2001
- ²⁶ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.90
- ²⁷ <http://www.angelfire.com/zine/dusunenler/koseyaz/nedenchat.htm>, Yıl:2001
- ²⁸ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.90
- ²⁹ Necdet Subaşı, “Sanal Cemaat Örüntüleri”, <http://www.dergi.org/152001/0213.htm>, Yıl:2001
- ³⁰ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.115
- ³¹ M. Cengiz Yıldız; “Bazı Sosyal Değişkenler Açısından Chat Olgusu”, *İnternet ve Toplum Sempozyumu*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (www.e-sosder.com), 18 Nisan 2003, Diyarbakır
- ³² Ceyda Kuloğlu, *age*
- ³³ M. Cengiz Yıldız-Kenan Bölükbaş; “Sanal Sohbet: Chat”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (www.e-sosder.com), Sayı:2, Ekim 2002
- ³⁴ www.istabip.org.tr, Yıl:2001
- ³⁵ Kenan Bölükbaş, *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*, s.85
- ³⁶ Ceyda Kuloğlu, *age*